

МАЙКЛ КОЛЛІНЗ. ТІНІ БОРОТЬБИ ТА ЗАГАДКОВА СМЕРТЬ

Бондар Вероніка,
студентка IV-го року навчання
історичного факультету
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини
e-mail: bondarveronika17@gmail.com

Науковий керівник: **Гордієнко Галина,**
кандидат історичних наук, доцент,
кафедра всесвітньої історії
та методик навчання
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

В умовах розвитку сучасної історичної науки важливе місце належить роботам, присвяченим відомим діячам. Життя Майкла Коллінза залишається предметом дискусій та загадок в історіографії. Детальне вивчення його ролі необхідне для об'єктивного розуміння історії боротьби Ірландії за незалежність. Діяльність Коллінза охоплювала різні аспекти – військову, політичну, дипломатичну, розвідувальну. Комплексний аналіз цих напрямків проливає світло на механізми боротьби за незалежність. Таким чином, дослідження цієї історичної постаті має як наукове, так і суспільно-політичне значення в контексті історії Ірландії та світового національно-визвольного руху.

Впродовж свого історичного шляху Ірландія вимагала незалежності від Британської імперії, та найбільш гостро постало це питання на початку ХХ ст. Незважаючи на всю міць Британської імперії найбільш неспокійна колонія розташувалася найближче – Ірландія.

В ірландців було багато причин прагнути незалежності: культура, релігія, але в основному все зводиться до того, як ставилися британці до ірландського населення. Їх вважали мало не людьми другого сорту, не дозволяли працювати, говорити ірландською мовою, сповідувати католицьку релігію, ірландців виганяли з їхньої ж землі. Працювало населення на жорстоких поміщиків і було змушене вирощувати товарну культуру (картоплю), яка, коли вдарила хвороба, фактично вразила Ірландію.

Навіть за таких обставин ірландці майже не отримали допомоги від Великої Британії. За винятком кукурудзи, наданої тодішнім британським прем'єр-міністром сером Робертом Пілом. Люди помирили від голоду на узбіччі доріг. І до цього ж населення масово залишало країну на кораблях,

які не були придатними для плавання, тому половина з них загинула. Еміграція стала відомою як Ірландське пробудження.

Під час страшного голоду населення Ірландії стало вдвічі менше, ніж у XIX ст. Ці факти дають нам зрозуміти, чому більшість ірландців прагнули незалежності, і як в такому середовищі виріс майбутній герой Майкл Коллінз.

Майкл Коллінз народився 16 жовтня 1890 р. поблизу Клонакілті в графстві Корк у родині фермера [2]. Після закінчення школи у 1906 р., коли Коллінзу було 16 років, він прибув до Лондона. Він працював «хлопчиком-клерка» в Поштовому ощадному банку в Західному Кенсінгтоні. Лондон був місцем можливостей і свободи для молодого мігранта, який мав мало шансів на просування в сільській місцевості Ірландії. Тут пройшли роки його становлення. Лондон був місцем, де він дізнався про театр, світ фінансів, де познайомився з багатьма людьми, як ірландцями, так і не ірландцями. Лондон також радикалізував молодого Коллінза.

У листопаді 1909 р. він склав присягу в Ірландському республіканському братстві (IRB) в Барнсбері-Холл-Іслінгтон. IRB була революційною організацією, яка мала на меті повалити британську присутність в Ірландії [3, с. 1–3].

Коллінз покинув Лондон у 1916 р., у рік битви на Соммі. В цей час Лондон був на воєнному стані, і тисячі молодих лондонців були на фронті. Однак Коллінз і багато молодих ірландських чоловіків і жінок зосереджувалися не на Франції, а на Ірландії. Для них це була можливість звільнити Ірландію від британського панування.

У січні Коллінз залишив своїх роботодавців, компанію Guaranty Trust Company, сказавши колегам, що збирається «приєднатися» до боротьби. Вони припускали, що він йде в армію, і платили йому додаткову тижневу зарплату як бонус. Насправді Майкл їхав до Дубліна для участі у Великодньому повстанні [3, с. 1–3].

Повстання 1916 р. призвело до загибелі сотень людей, а Дублін лежав у руїнах. Лідерів було страчено, а десятки активістів, у тому числі Коллінза, були ув'язнені по всій Великобританії. Майкл провів багато місяців у таборі Фронгоч в Вельсі. Саме тут Коллінз став лідером республіканського руху. Коли молодих революціонерів зрештою було звільнено за загальною амністією, вони виявили ще більшу рішучість очолити успішну революцію [3, с. 1–3].

Коллінз повернувся до Ірландії в грудні 1916 р. На загальних виборах 1918 р. Майкл отримав своє місце в Південному Корку. Після загальних виборів Коллінз був призначений міністром внутрішніх справ, а пізніше міністром фінансів. У цій ролі він організував

надзвичайно успішну позику Dáil, яка фінансувала республіканський уряд [2].

Коллінз відповідав за постачання місцевих підрозділів зброєю та боєприпасами, чому сприяла його роль міністра фінансів і доступ до коштів Національної позики. При цьому він розумів, що Дублін ніколи не зможе закупити та поставити достатньо зброї, тому Майкл Коллінз також активно заохочував місцеві підрозділи озброюватися, здійснюючи рейди на казарми та приватні будинки Королівської ірландської поліції.

Крім того, Коллінз став директором розвідки IRA в 1919 р. Розмах і ефективність його мережі агентів у Дубліні, включаючи його повне проникнення в джерела британської розвідки. Серед агентів Майкла були не лише друкарки та інші співробітники Дублінського замку (британський нервовий центр в Ірландії), а й поліцейські детективи, в чій офіційні обов'язки входило вистежити Коллінза, арештувати чи вбити його.

Неможливо недооцінити важливість пропаганди в плані її значення для остаточного успіху війни. Коллінз став доступним для британських, американських та інших іноземних журналістів, які прибули до Дубліна для репортажів про війну. Він також подбав про те, щоб журналісти були спрямовані на місце кожного злочину та мали можливість поспілкуватися зі свідками.

Наслідки цих репортажів у Британії були руйнівними. Британську громадськість, почали мучити щоденні розповіді про безчинства, скоєні силами, що діють від їх імені в Ірландії, тому і вони чинили непереможний тиск на уряд, щоб той поклав край конфлікту.

Коллінз найбільш відомий своїм керівництвом республіканською військовою кампанією проти Великобританії. Він керував групою озброєних людей, яким було доручено вбити британських агентів. Ця кампанія завершилася 21 листопада 1920 р. вбивством 14 британських офіцерів у Дубліні. У наступний день британські війська відкрили вогонь на гельському футбольному матчі у Корку по глядачах та гравцях, убивши 12 людей серед них двох дітей. Після цих подій почалися переговори.

Коли в липні 1921 р. з Великобританією було укладено перемир'я, Коллінз і де Валера були двома найвпливовішими людьми в республіканській Ірландії. Майкл очолював ірландську делегацію на мирній конференції в Лондоні, результатом якої було укладення англо-ірландської угоди в грудні 1921 р. Пізніше він написав своїй нареченій Кітті Кірнан, що підписав свій смертний вирок. За вісім місяців це передбачення справдилося [3].

Це призвело до існування Ірландської вільної держави та розділення острова, причому шість переважно юніоністських графств на півночі залишилися за межами Вільної держави.

Республіканський рух тепер розділювався на тих, хто виступав проти, і тих, хто підтримував договір. У квітні 1922 р. група людей, які виступали

проти Договору, взяла під свій контроль будівлю чотирьох судів у Дубліні. За підтримки Лондона Майкл наказав напасти на нього, що поклало початок громадянській війні в Ірландії. Коллінз став головнокомандувачем армії Вільної держави, яка виступає за договір [1, с. 1–2].

У збірці есе та промов «Шлях до свободи» Коллінз писав: «Ми маленька нація. Наша військова міць у порівнянні з могутнім озброєнням сучасних держав ніколи не буде значною. Наша сила як нації залежатиме від нашої економічної свободи, а також від нашої моральної та інтелектуальної сили. У них ми можемо бути сяючим світлом у світі» [4].

Саме з цією метою Майкл у серпні 1922 р. поїхав до свого рідного графства Корк, щоб зустрітися з націоналістичним керівництвом, яке виступало проти англо-ірландського договору, про який він домовився. Метою Коллінза було укладення мирної угоди та припинення громадянської війни.

Він мріяв про самодостатню Ірландію, вільну від економічних маніпуляцій з боку Великобританії. У той час Ірландія переживала серйозний економічний занепад. Коллінз хотів зупинити поширення нетрів, покласти край еміграції та заснувати суспільство за фабіанським соціалістичним принципом. Він був войовником і талановитим політичним провидцем [4].

22 серпня 1922 р. Майкл Коллінз був убитий із засідки в Бел-на-Блаті. Дивно, але офіційного розтину після його смерті не було зроблено, і це призвело до багатьох змов, які припускають, як він помер.

Згідно з офіційними повідомленнями, Майкл Коллінз вирушив до Корк-Сіті 22 серпня 1922 р. Офіційно він був там під час екскурсії по Західному Корку (за деякими даними, він планував обговорити угоду з IRA, яка виступала проти договору, щоб припинити громадянську війну швидше), і він мав проїхати через ізольоване перехрестя Бел-на-Блат. По дорозі вони зупинилися в місцевому пабі під назвою «Long's Pub» і поставили запитання одному з чоловіків на перехресті. Виявляється, цей чоловік був учасником антиугоди і таємно планував засідку вздовж Бел-на-Блат.

Приблизно з 7:30 до 8:00 колона Коллінза підійшла до Беал-на-Блат і потрапила в засідку із п'яти людей, які виступали проти договору. Почалася перестрілка за участю понад 30 чоловіків, які стріляли з гвинтівок і кулеметів. Зрештою, загинув лише один – Майкл Коллінз, ірландський державний діяч, герой Великоднього повстання та один із засновників сучасної ірландської держави. Охоронці не змогли захистити Коллінза.

Вважають, що вистрелив Майклу Колінзу у голову Сонні О'Ніл, один з учасників засідки, якого часто називають «навченим стрільцем і снайпером». Він був ветераном Першої світової війни. О'Ніл потрапив у

полон до ворога, і німецькі записи свідчать, що його поранення були настільки важкими, що вони залишили серйозне, незворотне пошкодження правої руки. Це навряд чи є перевагою для досвідченого вбивці [4].

Коллінзу був лише 31 рік, коли йому вистрелили в голову. Після його смерті його колоні знадобилося шість годин, щоб подолати 30 км назад до Корка, і ця подорож мала тривати не більше години. Потім тіло Коллінза було доставлено до лікарні Шанакіель.

У звітах говорилося, що після пострілу в Коллінза останніми словами були «пробачте їх». Це здається вкрай неправдоподібним, так як Коллінз був убитий миттєво від кулі в голову [4].

У Дубліні відбулася служба з розмахом, рівнозначна державним похоронам. Але хоча вулиці Дубліна були заповнені майже півмільйоном людей, які прийшли побачити людину, яка так багато зробила для формування їхньої нової нації, політика Ірландії не зупинилася. Дивно для людини такої важливості, що після його смерті не було жодного розслідування, слідства чи розтину. Немає записів про будь-які судово-медичні чи балістичні дослідження чи навіть свідцтва про смерть загиблого. Гвинтівка Коллінза, його капелюх і навіть машина, в якій він їхав, зникли.

Висновки. Майкл Коллінз, мабуть, найважливіша історична постать Ірландії, герой фільмів, книг і пісень. На момент смерті він був одним із найвпливовіших і найвідоміших ірландців у світі, людиною, чие бачення та сила особистості рухали Ірландію вперед до незалежної державності.

Значення Майкла Коллінза не було перебільшено. Звичайно, він не був «людиною, яка виграла війну». Знадобилося багато зусиль, щоб вигнати британців з Ірландії [5]. Але ніхто не зіграв такої важливої ролі, як Коллінз. Навіть Еймон де Валера, який ненавидів Коллінза і виступав проти нього на кожному кроці, особливо в час громадянської війни, півстоліття потому сказав: «Я вважаю, що в повноті історії, час зафіксує велич Майкла Коллінза, і це буде записано на мій рахунок».

ЛІТЕРАТУРА

1. BBC - History - Michael Collins. *BBC - Home*. URL: https://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/collins_michael.shtml
2. Michael Collins – Never Such Innocence. *Never Such Innocence*. URL: <https://www.neversuchinnocence.com/michael-collins-irish-war-of-independence>
3. Museum of London. The mystery of Michael Collins' signature | Museum of London. *Museum of London*. URL: <https://www.museumoflondon.org.uk/discover/mystery-irish-revolutionary-michael-collins-signature>
4. PADDY CULLIVAN. Who killed Michael Collins? *The New European*. URL: <https://www.theneweuropean.co.uk/who-killed-michael-collins-paddy-cullivan/>
5. Tony Mulqueen. What was Eamon De Valera's opinion of Michael Collins (the Irish patriot)? *Quora*. URL: <https://www.quora.com/What-was-Eamon-De-Valeras-opinion-of-Michael-Collins-the-Irish-patriot>